

ที่ กษ 0406/13646

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์
เทเวศร์ กทม. 10200

12 พฤศจิกายน 2541

เรื่อง ขอชี้แจงเกี่ยวกับการนำเงินค่าบริการสูบน้ำเข้าเป็นรายได้เพื่อคำนวณผลกำไรสุทธิของ
สหกรณ์ผู้ใช้น้ำห้วยผึ้ง-ผา สะทนต์ จำกัด

เรียน ที่ปรึกษาฝ่ายพัฒนาสถาบันเกษตรกรโครงการพัฒนาชลประทาน (ดร.ธัญญา ธีรศาสตร์)

อ้างถึง หนังสือโครงการพัฒนาชลประทาน ลงวันที่ 27 กรกฎาคม 2541

ตามหนังสือที่อ้างถึง ได้หารือเกี่ยวกับเงินค่าบริการน้ำและบำรุงรักษา จำนวน 85,154.00 บาท
ของสหกรณ์ผู้ใช้น้ำห้วยผึ้ง-ผา สะทนต์ จำกัด ว่าควรนำมารวมเป็นรายได้ของสหกรณ์และสมควรนำไป
นับสรรเป็นค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย หรือไม่ ตามรายละเอียดแจ้งแล้วนั้น กรมตรวจบัญชี
สหกรณ์ขอเรียนชี้แจง ดังนี้

1. โดยปกติแล้วเงินที่สหกรณ์ผู้ใช้น้ำในเขตชลประทานเรียกเก็บจากสมาชิกที่ใช้น้ำ
ประกอบด้วย เงินค่าบริการการใช้น้ำ กับเงินค่าบริการการใช้น้ำและค่าบำรุงรักษาคล่องส่งน้ำ ซึ่งเงิน
ทั้ง 2 ประเภทมีความแตกต่างกันคือ เงินค่าบริการการใช้น้ำเป็นรายได้ของสหกรณ์อันเนื่องมาจากการ
ให้บริการแก่สมาชิก ส่วนเงินค่าบริการการใช้น้ำและค่าบำรุงรักษาคล่องส่งน้ำเป็นเงินที่สหกรณ์เรียกเก็บ
เพิ่มเติมจากสมาชิกนอกเหนือจากค่าบริการ โดยเงินดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ในการใช้เพื่อการซ่อมแซม
บำรุงรักษาคล่องส่งน้ำเป็นการเฉพาะ ดังนั้น ในการจัดทำงบการเงินของสหกรณ์ ณ วันสิ้นปีทางบัญชี
จึงต้องนำรายการเงินค่าบริการการใช้น้ำแสดงเป็นรายได้ในงบกำไรขาดทุนเพื่อคำนวณหาผลกำไรสุทธิ
ประจำปี และนำรายการเงินค่าบริการการใช้น้ำและค่าบำรุงรักษาคล่องส่งน้ำแสดงในงบดุลเป็นหนี้สินอื่น

2. กรณีของสหกรณ์ผู้ใช้น้ำห้วยผึ้ง-ผา สะทนต์ จำกัด พบว่าตามระเบียบของสหกรณ์ว่า
ด้วยบริการการใช้น้ำและการบำรุงรักษาระบบชลประทานและค่าบริการ พ.ศ. 2540 หมวด 3 ค่าบริการ
ใช้น้ำ กำหนดไว้แต่เพียงค่าบริการการใช้น้ำที่สหกรณ์จะต้องเรียกเก็บจากสมาชิกและบุคคลภายนอกตาม
อัตราที่คณะกรรมการดำเนินการกำหนดเท่านั้น มิได้มีการกำหนดให้เรียกเก็บเงินประเภทอื่น ๆ เพิ่มเติม
แต่อย่างใด ดังนั้น เงินที่สหกรณ์เรียกเก็บจากสมาชิกจำนวน 85,154.00 บาท จึงถือเป็นรายได้ของสหกรณ์
มิใช่เงินค่าบริการการใช้น้ำและค่าบำรุงรักษาคล่องส่งน้ำตามที่ที่ปรึกษาโครงการพัฒนาชลประทานเข้าใจ
จากเหตุผลนี้ สหกรณ์จึงสามารถนำเงินรายได้ค่าบริการการใช้น้ำมารวมในการคำนวณหาผลกำไรสุทธิ
ประจำปี และสามารถนำมาจัดสรรเป็นเงินค่าบำรุงสันนิบาตฯ ได้ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2511
มาตรา 31

อย่างไรก็ตาม สำหรับเงินทุนที่ใช้เพื่อการซ่อมและบำรุงรักษาระบบชลประทานนั้น สหกรณ์
ผู้ใช้น้ำห้วยผึ้ง-ฝาย สะทาด จำกัด ได้มีการกำหนดระเบียบว่าด้วยการใช้เงินทุนเพื่อการซ่อมและบำรุงรักษา
ระบบชลประทานของสหกรณ์ พ.ศ. 2541 ขึ้นชื่อใช้แล้ว ซึ่งระเบียบดังกล่าวได้ระบุไว้อย่างชัดเจนให้มีการ
ใช้เงินทุนเพื่อการซ่อมและบำรุงรักษาระบบชลประทานของสหกรณ์เป็นการเฉพาะ ดังนั้น นับแต่
วันที่ 23 กรกฎาคม 2541 เป็นต้นไป สหกรณ์จะมีรายได้ค่าบริการน้ำที่เก็บจากสมาชิก (เป็นรายได้ของ
สหกรณ์) และเงินที่เรียกเก็บจากสมาชิกและโครงการผู้ใช้น้ำจากโครงการตามระเบียบสหกรณ์ว่าด้วยการ
ใช้เงินทุนเพื่อการซ่อมและบำรุงรักษาระบบชลประทานของสหกรณ์ พ.ศ. 2541 (เงินทุนเพื่อการซ่อมและ
บำรุงรักษาระบบชลประทานของสหกรณ์)

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) **สุพัตรา ธนเสนีวัฒน์**

(นางสาวสุพัตรา ธนเสนีวัฒน์)

อธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

กองวิชาการและแผนงาน

โทร. 2814185

โทรสาร 2822847

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กองวิชาการและแผนงาน โทร. 2814185

ที่ กษ 0406/13647 วันที่ 12 พฤศจิกายน 2541

เรื่อง การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีของสหกรณ์ผู้ใช้น้ำห้วยผึ้ง-ป่า สะทต จำกัด

เรียน อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์

ตามหนังสือกรมส่งเสริมสหกรณ์ที่ กษ 1108/10759 ลงวันที่ 7 กันยายน 2541 ขอทราบความเห็นและวิธีปฏิบัติทางบัญชีเกี่ยวกับเงินค่าบริการการใช้น้ำ ซึ่งสหกรณ์ผู้ใช้น้ำห้วยผึ้ง-ป่า สะทต จำกัด เรียกเก็บจากสมาชิก นั้น กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ขอเรียนที่แจ้งดังนี้

1. โดยปกติแล้วเงินที่สหกรณ์ผู้ใช้น้ำในเขตชลประทานเรียกเก็บจากสมาชิกที่ใช้น้ำประกอบด้วย เงินค่าบริการการใช้น้ำ กับเงินค่าบริการการใช้น้ำและค่าบำรุงรักษาคลองส่งน้ำ ซึ่งเงินทั้ง 2 ประเภทมีความแตกต่างกันคือ เงินค่าบริการการใช้น้ำเป็นรายได้ของสหกรณ์อันเนื่องมาจากการให้บริการแก่สมาชิก ส่วนเงินค่าบริการการใช้น้ำและค่าบำรุงรักษาคลองส่งน้ำเป็นเงินที่สหกรณ์เรียกเก็บเพิ่มเติมจากสมาชิกนอกเหนือจากค่าบริการ โดยเงินดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ในการใช้เพื่อการซ่อมแซมบำรุงรักษาคลองส่งน้ำเป็นการเฉพาะ ดังนั้น ในการจัดทำงบการเงินของสหกรณ์ ณ วันสิ้นปีทางบัญชี จึงต้องนำรายการเงินค่าบริการการใช้น้ำและค่าบำรุงรักษาคลองส่งน้ำแสดงในงบดุลเป็นหนี้สินอื่น

2. กรณีของสหกรณ์ผู้ใช้น้ำห้วยผึ้ง-ป่า สะทต จำกัด พบว่าตามระเบียบของสหกรณ์ว่าด้วยการบริหารการใช้น้ำและการบำรุงรักษาระบบชลประทานและค่าบริการ พ.ศ. 2540 หมวด 3 ค่าบริการการใช้น้ำ กำหนดไว้แต่เพียงค่าบริการการใช้น้ำที่สหกรณ์จะต้องเรียกเก็บจากสมาชิกและบุคคลภายนอกตามอัตราที่คณะกรรมการดำเนินการกำหนดเท่านั้น มิได้มีการกำหนดให้เรียกเก็บเงินประเภทอื่น ๆ เพิ่มเติมแต่อย่างใด ดังนั้น เงินที่สหกรณ์เรียกเก็บจากสมาชิกจำนวน 85,154.00 บาท จึงถือเป็นรายได้ของสหกรณ์ มิใช่เงินค่าบริการการใช้น้ำและค่าบำรุงรักษาคลองส่งน้ำตามที่ปรึกษาโครงการพัฒนาชลประทานเข้าใจ จากเหตุผลนี้สหกรณ์จึงสามารถนำเงินรายได้ค่าบริการการใช้น้ำมารวมในการคำนวณหาผลกำไรสุทธิประจำปี และสามารถนำมาจัดสรรเป็นเงินค่าบำรุงสันนิบาตฯ ได้ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2511 มาตรา 31

อนึ่ง สำหรับเงินทุนเพื่อการซ่อมแซมบำรุงรักษาคล่องส่งน้ำ ปัจจุบันสหกรณ์ได้กำหนดให้มีไว้ถือใช้แล้ว ตามระเบียบว่าด้วยการใช้เงินทุนเพื่อการซ่อมและบำรุงรักษาระบบชลประทานของสหกรณ์ พ.ศ. 2541

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ พร้อมนี้ได้แนบสำเนาหนังสือตอบข้อหารือถึงที่ปรึกษาฝ่ายพัฒนา สถาบันเกษตรกร โครงการพัฒนาชลประทานมาด้วยแล้ว

(ลงชื่อ) **สุพัตรา ธนเสนีวัฒน์**

(นางสาวสุพัตรา ธนเสนีวัฒน์)

อธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

27 กรกฎาคม 2541

เรื่อง ข้อสงสัยในการเก็บค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์ กรณี สหกรณ์ผู้ใช้น้ำห้วยผึ้ง/ฝาย, สะทต จำกัด

เรียน อธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

ผมได้มีส่วนในการพัฒนาองค์กรผู้ใช้น้ำหลายแห่งในฐานะที่ปรึกษา ภายใต้โครงการพัฒนาชลประทาน ซึ่งได้พัฒนาทักษะต่าง ๆ ทั้งการจัดการน้ำ การบำรุงรักษา การผลิตและการตลาด และมีสหกรณ์ผู้ใช้น้ำหลายแห่งทำธุรกิจ มีรายรับรายจ่าย มีการจัดทำบัญชี ต่างถูกต้องตามมาตรฐานของ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ทุกประการ

กิจกรรมหนึ่งที่สหกรณ์ผู้ใช้น้ำต่าง ๆ ทำคือ การเก็บค่าบริการน้ำและค่าบำรุงรักษา ซึ่งสหกรณ์ทุกแห่งต้องใช้ความพยายามอย่างมากที่ทำความเข้าใจกับสมาชิก และเป็นเรื่องค่อนข้างเปราะบางเรื่องหนึ่งในการบริหารองค์กร แต่คณะกรรมการสหกรณ์ผู้ใช้น้ำก็มีความก้าวหน้าขึ้นมาเป็นลำดับ

ในการติดตามการใช้จ่ายเงินของสหกรณ์ต่าง ๆ ได้มีประเด็นที่ชวนสงสัยเกิดขึ้น เมื่อมีการพิจารณาจัดสรรกำไร เพื่อบำรุงสันนิบาตสหกรณ์ของสหกรณ์ผู้ใช้น้ำอ่างห้วยผึ้ง/ฝาย, สะทต อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามบัญชีสิ้นสุด 31 มีนาคม 2541 ซึ่งพบว่า มีการเก็บค่าบริการน้ำและบำรุงรักษา 85,154.00 บาท (หน้า 11) มีการบันทึกและทำบัญชีถูกต้อง การแสดงรายการค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ปรากฏว่าสหกรณ์มีกำไรสุทธิ 90,194.82 จากกำไรนี้มีการจัดสรร (หน้า 15) ตามหลักการกฎหมายต่าง ๆ ถูกต้อง และเจ้าหน้าที่สมควรได้รับความชมเชย

ประเด็นที่ชวนสงสัยและใคร่ขอความเห็นจากผู้เกี่ยวข้องก็คือ เงินค่าบริการน้ำที่คิดรวมเป็นรายได้นั้นถูกต้องหรือไม่ เมื่อหักค่าใช้จ่ายอื่น ๆ แล้ว เหลือเป็นกำไรแล้วนำมาจัดสรร โดยเฉพาะการจัดสรรให้สันนิบาตสหกรณ์ จัดสรรเป็นเงินปันผล และเงินเฉลี่ยคืนตามส่วนธุรกิจ

เงินค่าบริการน้ำ ไม่ได้นำมาลงทุนใด ๆ เป็นเงินที่น่าจะต้องสำรอง เพื่อการบำรุงรักษา คู่งน้ำเป็นการเฉพาะ (ยกเว้นที่มีการยืมเงินจากยอดนี้ไปใช้เพื่อการทำธุรกิจอื่น) ซึ่งมีทั้งเพื่อการซ่อมแซม ค่าแรง และค่าตอบแทนกรรมการจัดสรรน้ำในการปฏิบัติหน้าที่

การนำเงินค่าบริการน้ำ มาคิดเป็นรายได้และเป็นกำไรเท่ากับว่าเก็บเงินจากสมาชิก (ที่แสดงเจตนาที่จะร่วมในการบริหารน้ำและบำรุงรักษา) มาจ่ายให้สันนิบาต และเป็นเงินปันผลหรือเงินเฉลี่ยคืน ผมเห็นด้วยกับระบบของสันนิบาตสหกรณ์ แต่สงสัยว่ากรณีนี้ เท่ากับว่าเก็บเงินจากเกษตรกรมาจ่ายให้สันนิบาตโดยตรง

สมมติว่า ไม่ถือว่าเงินค่าบริหารน้ำเป็นรายได้ ยอดกำไรที่แท้จริงควรจะเป็นราว 5,040.82 บาท และที่จะจ่ายให้สันนิบาตควรจะเป็นประมาณ 250 บาท (สองร้อยห้าสิบบาท) โดยคิด 5% ของกำไรสุทธิ

เรื่องการเก็บค่าบริหารน้ำ และค่าบำรุงรักษา ในเขตโครงการชลประทาน มีการต่อสู้เชิงนโยบายมานานแล้ว และเพิ่งระบุชัดในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 นี้ และไม่น่าจะตีความว่าเป็นรายได้ ที่จะต้องนำมาวมคิดกำไร และจัดสรรเพื่อการอื่น นอกเหนือจากการบริหารน้ำ และบำรุงรักษาระบบชลประทาน

ผมยกประเด็นนี้มาหารือ ไม่ใช่ไม่เห็นด้วยกับการใช้กฎหมาย แต่เหตุผลของการจัดสรรประเภทของรายได้ กรณีนี้น่าจะได้มีการพิจารณาแก้ไข ให้เกิดความรู้สึกว่าเงินที่เกษตรกรจ่ายมานั้น ควรจะได้นำไปใช้ตามวัตถุประสงค์ของผู้จ่ายอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย

ผมได้สำเนาบางส่วนของรายงานกิจกรรมประจำปี ปีบัญชีสิ้นสุด 31 มีนาคม 2541 ของ สหกรณ์ผู้ใช้น้ำห้วยผึ้ง/ผา ,สะทต จำกัด มาพร้อมนี้แล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และหากเกี่ยวข้อง กรุณาพิจารณาปรับปรุงแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องนี้ด้วย ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ขององค์กรผู้ใช้ โดยเฉพาะกรณีที่ตั้งขึ้นใหม่

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) **ธัญญา ธีรศาสตร์**

(ดร.ธัญญา ธีรศาสตร์)

ที่ปรึกษาฝ่ายพัฒนาสถาบันเกษตรกร

โครงการพัฒนาชลประทาน

CC:

- สหกรณ์จังหวัดกาฬสินธุ์
- หัวหน้าสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์กาฬสินธุ์
- อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์
- อธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์
- อธิบดีกรมชลประทาน

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กรมส่งเสริมสหกรณ์ กองสหกรณ์การเกษตร โทร. 2810114

ที่ กษ 1108/10759 วันที่ 7 กันยายน 2541

เรื่อง ข้อเสนอในการเก็บค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์ กรณีสหกรณ์ผู้ใช้น้ำห้วยผึ้ง/ฝาย สะทต จำกัด

เรียน อธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

ด้วยที่ปรึกษาฝ่ายพัฒนาสถาบันเกษตรกร โครงการพัฒนาชลประทาน ได้หารือกรมส่งเสริมสหกรณ์ โดยมีกรณีสงสัยรวม 2 ประการ เกี่ยวกับการเก็บเงินค่าบริการการใช้น้ำจากสมาชิกสหกรณ์ผู้ใช้น้ำห้วยผึ้ง/ฝาย สะทต จำกัด ดังรายละเอียดหนังสือที่แนบมา ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. การนำเงินค่าบริการน้ำซึ่งถือว่าเป็นเงินของสมาชิกมาเป็นรายได้ ซึ่งเมื่อหักค่าใช้จ่ายอื่นๆ ตามบัญชีแล้ว หากมีกำไรจะนำมาจัดสรร รวมถึงเป็นค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยด้วยนั้น ถูกต้องหรือไม่

2. เงินค่าบริการน้ำไม่ได้นำมาลงทุนใด ๆ น่าจะเป็นเงินสำรองเพื่อการบำรุงรักษาคูส่งน้ำ ซึ่งมีทั้งค่าใช้จ่ายเพื่อซ่อมแซม ค่าแรง และค่าตอบแทนกรรมการจัดสรรน้ำในการปฏิบัติหน้าที่

กรมส่งเสริมสหกรณ์ใคร่ขอทราบความเห็นในเชิงหลักการและวิธีการปฏิบัติทางระบบบัญชี รวมทั้งความเหมาะสมใน 2 ประเด็นดังกล่าวข้างต้น เพื่อจะได้นำไปเป็นข้อมูลประกอบการชี้แจงผู้หารือต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ผลเป็นประการใด แจ้งให้กรมส่งเสริมสหกรณ์ทราบด้วย
จักขอบคุณยิ่ง

(ลงชื่อ) **วิรัช ชีพสมทรง**

(นายวิรัช ชีพสมทรง)

รองอธิบดีปฏิบัติราชการแทน

อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์